

ODONIS PARISIENSIS EPISCOPI STATUTA ET DONATIONES PIÆ.

(Ex Append. ad Opera Petri Blesensis ed. Petri de Gussanvilla, p. 778 et seq. passim; et *Gallia Christiana*, t. VII. Instrum., p. 79 et seq., 1227.)

I.

Charta Odonis qua concessit ecclesiæ Sancti Victoris Parisiensis annualia semipræbendarum Ecclesiæ Parisiensis.

Ex annalibus mss. Sancti Victoris ad ann. 1197.)

Odo, Dei gratia Parisiensis episcopus, omnibus ad quos præsens scriptum pervenerit, æternam in Domino, salutem.

Quanto venerabilis ecclesia Sancti Victoris famæ suæ sinceritatem et bonæ opinionis odorem suavius circumquaque diffundit, in qua fervor regularis observantiæ non tepescit, sed per Dei gratiam de die in diem gratiora percipit incrementa, tanto etiam et fratres ibidem divinis obsequiis mancipatos uberiori charitate debemus amplecti, et eorum tranquillitati et commodis specialibus imminere. Licet autem eidem Ecclesiæ annualia vacantium præbendarum in Parisiensi Ecclesia a prædecessoribus nostris Parisiensibus episcopis fuissent olim pia liberalitate concessa, et munimentis authenticis confirmata; tamen multoties contingebat, ut dimidia præbenda vacante, et eo qui dimidius canonicus extiterat integrato, ecclesia S. Victoris privaretur. Attendentes igitur eandem ecclesiam concesso sibi beneficio minus rationabiliter defraudari; et intelligentes dimidiam vacare præbendam, quoties de integra præbenda dimidia canonicus investitur, præsertim cum juxta consuetudinem Parisiensis Ecclesiæ, dimidiam et integram pariter habere non debeat, et integra præbenda dimidiari non possit: habita super hoc pleniori deliberatione, et communicato prudentum virorum consilio, præfata ecclesia S. Victoris concessimus de conniventia Parisiensis capituli et assensu, ut cum a nobis vel successoribus nostris dimidio canonico præbenda integra conferetur, ecclesia S. Victoris primo anno dimidiæ præbendæ beneficium annuale sine diminutione percipiat, sicuti et integrarum annualia præbendarum percipere consuevit. Ut igitur præscripta concessio perpetuæ robor obtineat firmitatis, eam præsentis scripto sigilli nostri impressione munito fecimus commendari.

Actum anno Incarnati Verbi 1197, pontificatus nostri anno primo.

A

Litteræ Odonis episcopi Parisiensis, pro abolendo festo Fatuorum, et restituendâ solemnitate circumcisionis Domini.

(Anno 1198.)

[Ex Chartulario illustrissimi domini Joannis Baptistæ de Contes, decani Ecclesiæ Parisiensis. *Charta* 156].

Odo Dei gratia episcopus, H. decanus, R. cantor, MAURICIUS, HEIMERICUS et Odo archidiaconi, GALO, succentor, magister PETRUS cancellarius, et magister PETRUS de Corbolio, canonicus Parisiensis, omnibus ad quos præsens scriptum pervenerit, æternam in Domino salutem.

Cum dominus Petrus, S. R. Ecclesiæ titulo Sanctæ Mariæ in Via Lata cardinalis, in partibus Gallicanis legationis officio fungeretur, super corrigendis quibusdam quæ in Ecclesia Parisiensi audierat corrigenda, mandatum suum nobis sub hac forma porrexit:

« Venerabili in Christo Patri et amico charissimo Odoni, Dei gratia episcopo, et dilectis suis H. decano, R. cantori, Mauricio, Hamerico, et Odoni archidiaconi, G. succentori, magistro P. cancellario, et magistro P. de Corbolio, canonico Parisiensi, P. divina miseratione Sanctæ Mariæ in Via Lata diaconus cardinalis, apostolicæ sedis legatus, salutem et sinceræ dilectionis affectum. Quanto nobilis Parisiensis Ecclesia in regni capite et urbe tam celebri constituta, de cujus plenitudine omnes accipiunt, puriores radios circumquaque diffundit, et ubique terrarum famosius prædicatur, tanto ad ordinandum ipsius Ecclesiæ statum, et extirpandum penitus quod ibidem sub prætextu pravæ consuetudinis inolevit, uberiorem oportet maturitatem et diligentiam adhiberi, ut de cujus fonte fere ad universa mundi climata scientiæ rivuli derivantur, vitæ et honestatis poculum degustatur; et ubi litteraturæ viget magisterium, ubi morum elegantia reluceat cæteris ad exemplum. Sane cum in partibus Gallicanis legationis officium exsequentes, in ipsis visitationis nostræ primordiis ad eandem Ecclesiam venissemus, ex fidei relatione quamplurimum didicimus quod in festo Circumcisionis Dominicæ in eadem Ecclesia tot consueverunt enormitates et opera fla-

gitiosa committi, quod locum sanctum, in quo gloriosa Virgo gratam sibi mansionem elegit, non solum foeditate verborum, verum etiam sanguinis effusione plerumque contingit inquinari; et eatenus adinventio tam perniciosae temeritatis invaluit, ut sacratissima dies, in qua mundi Redemptor voluit circumcidi, festum Fatuorum nec immerito generaliter consueverit appellari. Attendentes igitur quod in eis diebus calamitatis et luctus, quos turbatio temporum et terrarum, et praecipue desolatio terrae Orientalis, graviori perfudit amaritudine, potius debemus orationibus et lacrymis indulgere, quam huiusmodi vanitatibus et turpitudinibus deservire; volentes etiam a sanctuario Domini omnem spurcitiā et occasionem contaminationis excludere, auctoritate legationis qua fungimur, districtius inhibemus ne in Ecclesia vestra de cetero in praescripta solemnitate a quibuslibet aliquid attentetur quod clericalem professionem non deceat, aut videatur Dei reverentiae derogare; sub interminatione anathematis prohibentes ne deinceps sub consueta enormitate eadem agatur solemnitas. Vobis quoque eadem auctoritate districte praecipiendo mandamus ut in hac parte Dei timorem et solam honestatem habentes praec oculis, ita praedictam solemnitatem, dilatione et occasione cessantibus, ordinare, et quod resecandum videritis, resecare curetis; ne circa cultum Ecclesiae vel statum clericum aliquid possit honestati contrarium deprehendi. Si quis autem contra formam vobis super hoc constitutam temeritate qualibet venire praesumpserit, ipsum nostra freti auctoritate, ab officio et beneficio, et insuper ab introitu chori et capituli suspendatis, et tandiu pro suspenso habeatis, suspensionem capitulo denuntiantes, donec de praesumptione sua satisfactionem exhibeat competentem. Nihilominus etiam omnes illos eidem sententiae vinculo praecipimus innodari, qui se occasione prohibitionis huius aut constitutionis vestrae a servitio Ecclesiae in vigilia vel in die solemnitatis ejusdem malitiose duxerint subtrahendos. Quod si omnes his exsequendis nequiverint interesse, aut si forte, quod absit! aliquis vel aliqui vestrum etiam praesentes se super his discordes exhibuerint, vos, frater episcope, cum decano et reliquis de praenominatis quod vobis injungimus, D adimplere celeriter et exsequi procuretis.

Nos igitur, intellecto et cognito quod praescripta solemnitas Dominicae Circumcisionis minus regulariter ageretur, volentes in statum canonicum revocare quod in scandalum Ecclesiae temere noscitur pullulasse, auctoritate praefati legati, adhibita maturitate consilii, supradictam solemnitatem ordinavimus in hunc modum: In vigilia festivitatis ad Vesperas campanae ordinate sicut in duplo simplici pulsabuntur. Cantor faciet matriculam in omnibus ordinate; rhythmos, personas, luminaria herciarum nisi tantum in rotis ferreis, et in penna, si tamen voluerit ille qui cappam redditurus est, fieri prohibemus; statuimus etiam ne dominus festi cum pro-

A cessione vel cantu ad ecclesiam adducatur, vel ad domum suam ab ecclesia reducatur. In choro autem induet cappam suam, assistentibus ei duobus canonicis subdiaconis, et tenens baculum cantoris, antequam incipiantur Vesperae, incipiet prosam: *Lætetur gaudiis*; qua finita episcopus, si praesens fuerit, vel decanus, absente episcopo, vel capellanus episcopi, utroque absente, incipiet vespervas ordinate et solemniter celebrandas; hoc addito, quod Responsorium et *Benedicamus*, in triplo, vel quadruplo, vel organo poterunt decantari; alioquin a quatuor subdiaconis indutis cappis sericeis Responsorium cantabitur. Completorium ordinate et solemniter cantabitur. Pulsato autem unico classico ante Matutinos, sicut in summis solemnitatibus, Matutini B ab episcopo, vel decano, vel capellano incipiantur ordine debito consummandi, hoc adjecto quod tertium et sextum Responsorium in organo, vel in triplo, vel in quadruplo cantabuntur. Cantor Matutinorum Responsorium ordinabit. Missa similiter cum caeteris horis ordinate celebrabitur ab aliquo praedictorum, hoc addito quod Epistola cum *farsia* dicetur a duobus in cappis sericeis, et postmodum a subdiacono: nihilominus perlegetur Responsorium et *Alleluia* in triplo, vel quadruplo, vel organo in cappis sericeis cantabuntur; et erunt in missa quatuor procedentes. Vesperae sequentes sicut priores a *Lætetur gaudiis* habebunt initium; et cantabitur *Lætabundus*, loco hymni. *Deposuit* quinquies C ad plus dicetur loco suo; et si captus fuerit baculus, finito *Te Deum laudamus*, consummabuntur Vesperae ab eo a quo fuerint inchoatae. Ultimum similiter Completorium ordinate dicetur. Per totum festum in omnibus horis canonici et clerici in stallis suis ordinate et regulariter se habebunt. Inhibemus igitur ne ordinationem istam aliquis perturbare praesumat: et qui eam observare noluerit, sententiam incurrat in praemisso authentico domini cardinalis expressam. Ut autem institutio ista firmior in posterum perseveret, eam praesenti scripto sigillorum nostrorum impressione munito commendari fecimus.

Actum anno incarnati Verbi 1199.

III.

Aliae litterae ejusdem Odonis Parisiensis episcopi, pro solemnitate Circumcisionis Domini et sancti Stephani.

(Anno 1199.)

[Ex magno Pastoralis Parisiensis.]

Odo, Dei gratia Parisiensis episcopus, omnibus ad quos pagina praesens pervenerit, in Domino salutem.

Ad hoc nos, licet immeritos, in hujus praelationis officio dispensatio voluit divina constitui, ut ad divini cultus amplificationem studiosius debeamus intendere, et quae contra honestatem ecclesiasticam in domo Domini minus regulariter pullulasse noverimus, extirpare. Cum igitur Dominicae circumcisionis veneranda solemnitas olim in Ecclesia Pari-

siensi minus regulariter ageretur, et sub prætextu malæ consuetudinis ad tantæ dissolutionis esset redacta perniciem; quod plerumque ipsa die enormitates abominabiles et opera contingeret flagitiosa committi, tandem domino Petro, Sanctæ Mariæ in Via Lata diacono cardinali, tunc in partibus nostris legationis officium exsequente, eum ei de prædictis excessibus et enormitatibus constitisset, solemnitatem ipsam per nos et quosdam de majoribus Ecclesiæ nostræ voluit ordinari. Nos igitur cum prædictis mandato præfati cardinalis devotius assurgentes, et a sanctuario Domini totius dissolutionis cupientes eliminare materiam, prædictam festivitatis Circumcisionis, in qua et actus nostri debent et labia circumcidi, ordinare curavimus, et quæ rescandâ credimus, rescare, sicut in scripto authentico super hoc composito, et tam nostro quam prædictorum sigillis munito plenius continetur. Ad hoc quoniam festivitas beati protomartyris Stephani ejusdem fere subiacebat dissolutionis et temeritatis incommodo, nec ita solemniter, sicut decebat et martyris merita requirebant, in Ecclesia Parisiensi consueverat celebrari, nos, qui eidem martyri sumus specialius debitores, quoniam in Ecclesia Bituricensi patronum habuerimus, in cujus gremio ab ineunte ætate fuimus nutriti: de voluntate et assensu dilectorum nostrorum Hugonis decani et capituli Parisiensis, festivitatem ipsam ad statum reducere regularem, eamque magnis Ecclesiæ solemnitatibus adnumerare decrevimus; statuentes ut in ipso festo tantum celebritatis agatur, quantum in cæteris festis annualibus fieri consuevit. Volentes igitur ut ex prædictis institutionibus ejusdem Ecclesiæ servitoribus non solum spirituale commodum, sed etiam temporale proveniat, in signum devotionis, et ob ipsius protomartyris reverentiam, singulis canonicis Parisiensibus, vel clericis majori altari servientibus, qui in Natali S. Stephani Matutinis interfuerint, sex denarios Paris., singulis vero clericis chori non canonicis quatuor denarios, singulis autem pueris chori duos denarios, singulis etiam clericis qui in missa responsum vel *Alleluia*, in organo triplo seu quadruplo decantabunt, sex denarios Paris. benigne conferimus in præpositura nostra Parisiensi in perpetuum percipiendos. In festivitate vero Circumcisionis singulis clericis chori non canonicis, qui Matutinis interfuerint, tres denarios Paris., singulis vero pueris chori, duos denarios annuatim in redditibus capituli Parisiensis percipiendos donamus, et in perpetuum habendos concedimus, et successores nostros ad solvendos redditus supradictos in perpetuum obligamus. Verumtamen si prædictas solemnitates ad antiquam enormitatem, vel inordinationem (quod Deus avertat) reduci forte contingeret, tam nos quam successores nostri ab eorum solutione reddituum penitus essemus immunes.

Ut igitur quod pro divini cultus augmento statuitur perpetuo robore convalescat, præsens scri-

ptum ad firmitatem majorem fieri et sigilli nostri præcepimus impressione muniri.

Actum anno incarnationis Verbi 1199, pontif. nostri anno tertio.

IV.

Philippus rex Odonem episcopum a belli oneribus eximit.

(Anno 1200.)

[Ex magno Pastoral.]

PHILIPPUS Dei gratia Francorum rex. Noverint universi præsentis et futuri, quod nos charissimum consanguineum et fidelem nostrum Odonem episcopum Parisiensem, intuitu dilectionis quam specialiter habemus ad ipsum, occasione etiam ejusdam contumeliæ eidem a servientibus nostris illatæ, quam audientes plurimum doluimus, in persona sua tantum quamdiu vixerit, ab omni exercitu et equitatione absolvimus penitus, et quittamus tam tempore nostro, quam successorum nostrorum regum Franciæ, salvo nobis debito militum, quos idem episcopus tenetur mittere in servitium nostrum. Quod ut ratum sit et firmum, sigilli nostri munimine et regii nominis caractere inferius annotato, præsentem paginam fecimus roborari. Actum Parisius, anno Verbi incarn. mcc, regni vero nostri anno vicesimo primo, astantibus in palatio nostro, quorum nomina supposita sunt et signa, dapifero nullo Sig. Guidonis buticularii. Sig. Matthæi camerarii. Sig. Droconis constabularii. Data vacante cancellaria

V.

Philippus rex confirmat libertatem claustrum Parisiensis.

(Anno 1200.)

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, amen. Philippus Dei gratia Francorum rex. Noverit universitas præsentis pariter et futuri, quod nos libertatem et immunitatem quam ecclesia et claustrum Parisiense temporibus prædecessorum nostrorum et nostro habuit ratam habemus, approbamus, et eidem ecclesiæ et claustrum confirmamus. Ita quod quicumque prædictam ecclesiæ claustrum libertatem vel immunitatem infregerit, is centum libris Parisiensis monetæ ecclesiæ Parisiensi emendabit, vel si centum libras reddere non potuerit, nos personam illam quæ forisfactum fecit, si tamen inveniri possit, dictæ ecclesiæ reddemus, sin autem universas res illius salvis tamen servitiis et consuetudinibus, quas terræ debent dominis in quorum feoda sunt, et de quibus movent quas ille tenebit qui forisfactum fecerit, eidem ecclesiæ ratione prædictæ pœnæ trademus, et exponemus absque contradictione ad capiendum, donec ipsi ecclesiæ sit satisfactum. Actum Parisius Verbi Incarnati mcc, regni vero nostri anno xxi, dapifero nullo. Sig. Guidonis buticularii. Sig. Matthæi camerarii. Sig. Drogonis constabularii. Data vacante cancellaria.

VI.

Odo Parisiensis episcopus asserit donum Guidonis de Levis factum abbatiæ de Rocu.

(Anno 1201.)

Odo Parisiensis episcopus omnibus ad quos præsentem litteræ pervenerint, in Domino salutem.

Noverint universi, quod constitutus in nostra præsentia Guido de Levis, laudante et concedente Guiburge uxore sua, pro remedio animæ suæ dedit et concessit in perpetuam eleemosynam Deo et fratribus de Nemore Guidonis duos modios bladi in decima sua de Logiis, et tres modios vini in vineis suis de Marliaco annuatim percipiendos. Dedit etiam iisdem fratribus unam carrucam terræ, continuam illi terræ, quam olim ipsis in eodem loco contulerat, et præterea grangiam, quam ibidem habebat. Cæterum de assensu A. presbyteri S. Nonni per manum nostram ordinatum est et statutum, quod fratres ipsius loci de nutrituris animalium suorum decimam non solvent presbytero S. Nonni, sed ab ipsius solutione liberi penitus erunt et immunes. Quod ut firmum et stabile perseveret, præsentem chartam ad petitionem prædictorum Guidonis, et A. presbyteri S. Nonni fieri fecimus, et sigilli nostri impressione muniri. Actum anno Incarnati Verbi mcci, pontificatus nostri anno iv.

VII.

Litteræ Odonis super legitimatione liberorum domini regis susceptorum de filia ducis Meraniæ, tempore papæ Innocentii.

(Anno 1201.)

[Ex chartophylacio regio Sanctæ Capellæ Parisiensis.]

Odo, etc.

Noverit universitas vestra quod nos vidimus authenticum sanctissimi Patris nostri Innocentii papæ, in quo continetur quod ipse filium et filiam excellentissimi domini nostri Philippi regis Francorum, quos ipse susceperat de Agnete filia nobilis ducis Meraniæ, legitimationis titulo donavit ut nullus ex natalibus eis defectus existat (48). Nos vero tanquam sacrosanctæ Ecclesiæ filii mandatum apostolicum humiliter suscipientes, eosque legitimos habentes, auctoritate apostolica, cujus in hac re mandatum suscepimus, excommunicavimus et anathematizamus, et a liminibus S. matris Ecclesiæ sequestravimus omnes illos qui aliquo modo huic sanctioni apostolicæ attentaverint contraire vel in aliquo derogare.

Actum publice Senonis anno gratiæ 1201, mense Januario.

VIII

Odo Parisiensis episcopus abbati S. Victoris facit polestatem presbyteris e suis parochiis ad libitum amovendi.

(Anno 1202.)

Omnibus in Christo fidelibus ad quos præsentem scriptum pervenerit, Absalon abbas totusque

(48) Epistolam Innocentii III. de legitimatione liberorum Philippi regis vide inter *Regesta Innocentii, Patrologiæ* tom. CCXIV, col. 1193.

A conventus Beati Victoris Parisiensis, salutem.

Notum facimus quod cum in iis parochialibus ecclesiis quas habemus in diœcesi Parisiensi, ut olim in ecclesiis de Atheis, de Villaribello, de Vallejocosa, et sancti Pauli, tam ego quam successores mei Parisiensi episcopo canonicum regularem ad curam animarum præsentare teneamur, venerabilis pater noster dominus Odo Parisiensis episcopus de capituli sui totius assensu, intuitu dilectionis, qua nos et ecclesiam nostram amplectitur, propria nobis liberalitate donavit in perpetuam et concessit, ut liceat mihi abbati et successoribus meis universis præsentatum canonicum quandocumque voluerimus, inconsulto episcopo Parisiensi, et non requisito ipsius assensu, sine contradictione amovere, ita tamen ut infra quindecim dies post amotionem illius prædicto episcopo, aut successoribus ejus alium quem voluerimus representemus ad curam. Quod si aliquis de prædictis canonicis qui in præfatis ecclesiis præsentem et instituti ad curam deservient, episcopo vel successoribus ejus videbitur minus idoneus, et hoc ex parte episcopi mihi abbati fuerit nuntiatum, vel abbati qui pro tempore fuerit, illum canonicum sine contradictione quolibet amovebimus, et alium quem voluerimus, sicut supradictum est, episcopo aut ejus successoribus infra quindecim dies post amotionem illius præsentare tenebimur. In hujus rei perpetuam firmitatem, etc. Actum anno Incarnati Verbi mcci.

IX.

Litteræ Odonis episcopi Parisiensis de sibi præsentato ad curam parochiæ sancti Stephani de Monte per abbatem sanctæ Genovesæ Theobaldo sanctæ Genovesæ canonico.

(Anno 1202.)

Odo Dei gratia Parisiensis episcopus, omnibus præsentem litteras inspecturis, in Domino salutem.

Notum facimus, quod per Amauritium canonicum sanctæ Genovesæ de Monte, qui nobis tradidit litteras Joannis, abbatis S. Genovesæ apertas, ex parte ejusdem abbatis nobis fuit præsentatus Theobaldus canonicus S. Genovesæ ad curam animarum de Monte, et idem Theobaldus curam animarum ejusdem parochiæ suscepit a nobis, et præsentibus sacrosanctis Evangeliiis et deosculatis ab eodem, promisit nobis sicut episcopo Parisiensi in verbo sacerdotis et super ordinem suum justitiam, obedientiam et fidelitatem, quandiu regeret parochiam memoratam. Hoc autem totum factum est Parisius in capella nostra superiori, præsentibus Archembaldo decano Bituricensi et magistro Jordano socio ejus, Gaufrido de Lenda, magistro Lottherio, magistro Bernarde, magistro Gaufrido de Pissiac, magistro Nicolao Gregorio Rodulfo de Lineriis, Guidone archipresbytero, et Leodegario clerico ejus, Odone presbytero de Viceour, Petro nepote Engolismensis episcopi, Roberto Bituricensi,

Petro de Lineriis clerico, Nivelone Johanne clerico A magistri Lotharii, Odone de S. Mederico, Willelmo, Escuacol, Johanne Maurino, tunc etiam præsentato ab eodem Willelmo, fratre Otranno, et fratre Petro de S. Lazaro. In cujus rei memoriam præsentem chartam sigilli nostri fecimus impressione muniri. Actum anno Gratiae MCCII, mense Junio, pontificatus nostri anno quinto.

X.

Litteræ super compositione limitum episcopatum Belvacensis et Parisiensis.

(Anno 1202.)

[Ex chartulario Parisiensi.]

PHILIPPUS, Dei gratia Belvacensis, et Odo Parisiensis episcopi, omnibus præsentibus litteras inspecturis, in Domino salutem.

Notum facimus quod cum inter nos contentio verteretur super limitibus Belvacensis et Parisiensis episcopatum in loco de Moynel, a parte orientali prope caput Ecclesie; tandem ad locum personaliter accessimus, et in præsentia nostra, et abbatum Vallis Beate Mariæ, et Sancti Justi, et de Hermeriis, et multorum aliorum bonorum virorum facta inquisitione diligenti a vicinis utriusque episcopatus, pari voluntate et consensu limites distinximus, et metas in hunc modum posuimus. Ad originem fontis de Moynel, qui est in stagno fratrum, primam metam lapideam, secundam ex directo in Calceya, tertiam in Campo subtiliori, quartam et ultimam sub quercu ex directo, quæ est juxta murum qui claudit hortos fratrum, et juxta quemdam rivulum, qui emanat a fonte prædicto, ita quod id quod est a parte Ecclesie, est in episcopatu Belvacensi: id quod est ex alia parte, est in episcopatu Parisiensi: cæteris terminis et limitibus episcopatum prædictorum in eo statu manentibus, in quo erant. Quod ut ratum permaneat et inconcussum, præsentem chartam sigillorum nostrorum munimine roboravimus.

Actum anno incarnati Verbi 1202, mense Novembri in crastino Sancti Martini.

XI.

Littera ejusdem Odonis de decima de Espiers quam Adam de Munsterolo dedit quatuor matriculariis presbyteris.

(Anno 1203.)

[Ex Chartulario Parisiensi.]

Odo, Dei gratia Parisiensis episcopus, omnibus præsentibus litteras inspecturis, in Domino salutem.

Notum facimus quod cum in Ecclesia nostra Parisiensi institueremus quatuor perpetuos matricularios clericos, et ad institutionem istam dedissemus in perpetuum de redditu nostro, et decanus et capitulum Parisiense similiter de suo, dilectus noster Adam de Munsterolo, canonicus Parisiensis, intuitu charitatis, dedit in perpetuam eleemosynam eidem institutioni decimam suam de Espieriis, quam ipse tenebat, et quatuor libras Parisienses annuatim perpetuo percipiendas in furno de Loures, et inde se deestivit in manu nostra ad opus dictorum ma-

triculariorum. Hanc itaque donationem ab eodem factam laudaverunt, et ratam habuerunt, et se servaturos fide interposita promiserunt Alix mater ejusdem Adam, et Helvis soror ipsius A. et Robertus Ferratus miles maritus ejusdem Helvis. In cujus rei perpetuam firmitatem de consensu eorum præsentem chartam sigilli nostri fecimus munimine roborari.

Actum anno Domini 1203.

XII.

Litteræ ejusdem pro institutione quatuor matriculariorum sacerdotum in Ecclesia Parisiensi.

(Anno 1204.)

[Ex Chartulario D. decani Parisiensis, charta 161.]

Odo, Dei gratia Parisiensis Episcopus, universis Christi fidelibus ad quod præsens scriptum pervenerit, æternam in Domino salutem.

Quod pro divini cultus augmento statuitur, litteris dignum est adnotari, ne facile ab humana memoria processu temporis per oblivionem deleatur. Hinc est quod tam ad præsentium quam posterorum notitiam volumus pervenire, quod cum de consensu et voluntate capituli nostri in Ecclesia Parisiensi quatuor matricularios decrevissemus instituere sacerdotes, quorum institutio ad nos nostrosque successores perpetuo pertinebit, dilectus noster Adam de Munsterolo canonicus ejusdem Ecclesie de sua suorumque parentum salute sollicitus, et tam piæ institutionis fructum attendens, ad eorundem matriculariorum sustentationem dedit, et concessit in perpetuam eleemosynam laudantibus et fide interposita ratum habentibus Alix matre ejusdem Adæ et Helvis sorore ipsius Adæ, et Roberto Forti marito ipsius Helvis, decimam de Espiers, et quidquid juris habebat in tractu decimæ, et quatuor libras Parisiensis monetæ in furno de Loures, annuatim percipiendas, quam decimam et furnum jure hæreditario possidebat: ita quod quisquis tenebit Furnum illum, tenebitur reddere matriculariis sexaginta solidos in Nativitate Domini et viginti solidos in Pascha sine aliquibus matriculariorum missionibus, vel expensis: si autem circa emendationem vel reparationem furni aliquid ab ipsis matriculariis contigerit expendi, licebit eis percipere et sibi retinere cum pertinentiis furni, donec sumptus in eodem furno factos et reditum prædictarum quatuor integre perceperint. Sciendum præterea quod nos dedimus et assignavimus præfatis matriculariis in perpetuum septem libras Parisiensis monetæ, quas Parisiense capitulum nobis et successoribus nostris annuatim solvere tenebatur nomine præbendæ, quam abbas et capitulum Sanctæ Genovefæ ratione compositionis inter nos et ipsos factæ nobis dedisse et in perpetuum concessisse noscuntur. Et præterea dedimus eis sexaginta solidos post mortem magistri Alberti annuatim similiter a capitulo, vel ab illis, quos capitulum ordinaverit persolvendos pro vicaria ejusdem præbendæ nobis a capitulo sanctæ Genovefæ collata et omnibus ad vicariam pertinentibus. Decanus autem et capitu-

lum dederunt eisdem matriculariis decem libras Parisiensis monetæ; ita quod tam ipsas decem libras, quam præscriptas septem libras, et sexaginta solidos, quos supradiximus, sæpefatis matriculariis annuatim duobus terminis, scilicet in Pascha, et in festo Omnium Sanctorum, solvere tenebuntur. Nos igitur ipsius Adæ devotione pensata, statuimus et ordinavimus quod duo de prædictis quatuor sacerdotibus in una septimana, alii duo in alia, singuli singulis diebus septimanæ suæ pro anima, prædicti Adæ, et animabus parentum, fratrum quoque et sororum suarum, et omnium illorum, qui beneficium istud adauerunt, vel imposterum augmentabunt, missam defunctorum bona fide in eadem Ecclesia, et in altari, vel in altaribus ad hoc sibi a capitulo deputatis celebrabunt, et tam commendationem, quam trium lectionum vigiliis dicent, exceptis diebus Dominicis, et in festivitibus Nativitatis, Circumcisionis, Epiphaniæ, Passionis, Resurrectionis, Ascensionis Domini, et Pentecostes, Inventionis et Exaltationis sanctæ crucis, solemnitatibus beatæ Mariæ, Natalitiis apostolorum, Nativitatis beati Joannis Baptistæ festivitate, beatæ Mariæ Magdalenæ, et beati Michaelis, Natali beati Dionysii, depositione beati Marcelli, festivitate etiam Omnium Sanctorum excepta, et Natali beati Stephani. Illi vero duo qui in septimana non erunt, vigiliis trium lectionum cum Vesperis in septimana non sua ter dicere tenebuntur; in principio quoque, et fine missarum suarum, quæcunque sint pro ipso Adæ quando vixerit, et pro aliis viventibus, ad quos data hæreditas pertinebat, specialem orationem cum secreta dicere tenebuntur prædicti quatuor Sacerdotes; qui vero propter infirmitatem, vel aliam necessitatem non poterit agere prædicta officia, providebit bona fide qui suppleat defectum suum. Quod si neglexerit, in illius sumptibus providebit capitulo. Si vero aliquod istorum beneficiorum dari non sacerdoti contigerit, portio beneficii, quæ ipsi competeret, si sacerdos esset, dabitur pro rata temporis ei, qui loco ejus deserviet sacerdoti. Statutum est etiam, quod nisi infra annum in sacerdotem fuerit ordinatus, tunc episcopus habebit potestatem conferendi beneficium sacerdoti. Præfati vero quatuor sacerdotes, cum a nobis vel a nostris successoribus fuerint instituti, se prædicta bona fide servaturos jurare in nostra vel successorum nostrorum præsentia tenebuntur. Quod si infra decem dies post institutionem suam jurare noluerint, extunc se noverint anathemati subjacere, si aliquid de prædicto beneficio perceperint, antequam dictum præstiterint juramentum. Sub eodem etiam juramento quatuor sacerdotum comprehendetur quod ita diligenter Ecclesiæ custodiam observabunt ut omni tempore tam de die quam de nocte bona fide unus eorum quatuor ad minus in ecclesia valeat inveniri, et quod duo illorum in ecclesia de nocte jacebunt: nunquam autem ecclesia de die claudetur. Cum autem præfati matricularii a nobis fue-

rint instituti, nobisque fidelitatis exhibuerint juramentum et homagium fecerint, venire in capitulum, ibique fidelitatem jurare capitulo tenebuntur, sicut matricularius laicus ab antiquo facere consuevit. Ibidem etiam iisdem matriculariis altare, in quo, sicut ordinatum est, celebrare debent decanus et capitulum, assignabunt, et eosdem investient de altari. Cæterum cum in Ecclesia nostra unicus esset matricularius laicus ab antiquo, nec ad tanti sufficeret pondus officii, tres alios matricularios laicos eidem de assensu et voluntate capituli duximus adjungendos in propriis personis Ecclesiæ servituros; quorum quilibet centum solidos Parisienses, quando Andreas matricularius vixerit, de redditibus matriculariæ percipiet annuatim ab eodem Andrea in Nativitate Domini, et in Nativitate sancti Joannis persolvendos mediatim; cedente vero vel decedente Andrea, omnes redditus et proventus ejusdem matriculariæ inter matricularios quatuor laicos dividuntur æqualiter, eo excepto quod major matricularius qui antiqua libertate et immunitate gaudebit, successor videlicet Andree, ultra quartam portionem, quæ ipsum continget, tres modios et dimidium vini solus percipiet annuatim de undecim modis et dimidio vini, quos percipiebat matricularius ab episcopo: Et præterea sex sextarios bladi de decem et octo sextariis hybernagii quos percipiebat in granario episcopi, et insuper fercula quæ matricularius in domo episcopi percipere consuevit; residuum vero tam vini quam bladi, et omnium reddituum et proventuum tam collatorum quam imposterum, annuente Domino, conferendorum, per quatuor partes æquales inter quatuor matricularios dividetur; omnes autem prædicti matricularii laici sicut et clerici instituentur a nobis: qui postquam a nobis instituti fuerint, nobisque fidelitatem et homagium fecerint, in capitulum venire, et fidelitatem jurare capitulo tenebuntur, quam ab antiquo matricularius exhibebat: si vero major matricularius laicus circa servitium ecclesiæ assiduitatem non fecerit, pro se servitorem idoneum providebit, qui cum tribus residuis matriculariis tam circa pulsationem campanarum, quam alia, quæ ipsis incumbunt agenda, matricularii supplebit officium. In juramento sane matriculariorum ipsorum, quod tam nobis quam capitulo exhibebunt, specialiter exprimetur quod ecclesiæ custodiæ ita diligenter insistent, ut omni tempore tam de die quam de nocte unus eorum quatuor ad minus, sicut et de sacerdotibus superius dictum est, in ecclesia valeat inveniri: et quod duo illorum in ecclesia de nocte jacebunt. Si quæ vero alia sunt quæ officio matriculariorum tam clericorum quam laicorum velimus adnectere, cum a nobis et a capitulo fuerint ordinata, redigentur in scriptum; et matricularii eadem observare et facere tenebuntur. Quod ut perpetuam obtineat firmitatem, præsentem chartam fecimus notari, et tam sigilli nostri quam sigilli capituli munimine roborari.

Actum anno Incarnati Verbi 1204, pontificatus nostri anno septimo.

XIII.

Institutio anniversarii Odonis facta a capitulo Parisiensi.

(Anno 1204.)

[Ex Magno Pastoralis.]

Odo, Dei gratia Parisiensis episcopus, omnibus fidelibus presentes litteras inspecturis, in Domino salutem.

Notum facimus quod cum charissimi nostri H. decanus et capitulum B. Mariæ Parisiensis, anniversarium nostrum instituissent in Ecclesia Parisiensis solemniter et perpetuo celebrandum, et ad hoc quadraginta solidos Parisiensis monetae in bursa capituli annuatim excipiendos benigne et liberaliter assignassent: nos ipsorum devotionem attendentes, in augmentum præfati beneficii dedimus et concessimus in perpetuum capitulo memorato sexaginta solidos Parisienses in censu nostro de Brunello annis singulis percipiendos. Sciendum autem quod iidem sexaginta solidi cum præfatis xl solidis a capitulo, sicut dictum est, persolvendis in vigilia et in die anniversarii nostri distribuentur canonicis B. Mariæ, et clericis majoris altaris servitio deputatis, qui anniversario nostro intererunt. Cæteris vero clericis chori B. Mariæ dedimus xl libras Parisienses monetae ad redditus comparandos, et tam in vigilia quam in die anniversarii nostri clericis chori similiter distribuendos. In hujus itaque rei perpetuam firmitatem præsentem paginam sigilli nostri fecimus impressione muniri.

Actum anno Incarnationis Verbi 1204, pontificatus nostri añ. viii.

XIV.

Odo Parisiensis episcopus præbendam et vicariam capitulo Parisiensi concedit.

(Anno 1204.)

[Ex magno Pastoralis.]

Odo Dei gratia Parisiensis episcopus, omnibus Christi fidelibus ad quos præsens scriptum pervenerit, æternam in Domino salutem.

Ad universorum notitiam volumus pervenire, quod cum venerabiles viri, abbas et capitulum S. Genovefæ præbendam et vicariam, quam in ecclesia B. Mariæ Parisiensis habebant, nobis et successoribus nostris ratione compositionis quæ inter nos et ipsos intercesserat, contulissent penitus et quittassent, nos postmodum, tam præbendam quam vicariam memoratam dilectis fratribus nostris Hugoni decano et capitulo Parisiensi concessimus et quittavimus perpetuis temporibus possidendam, ut tam de præbenda, quam vicaria eisdem prout voluerint, liceat ordinare; ita tamen quod capitulum supradictum præter decem libras Parisiensis monetae, quas matriculariis sacerdotibus in ecclesia nostra a nobis noviter institutis habendas perpetuo contulerunt, eisdem matriculariis septem libras Parisienses, et post cessionem vel decessum magistri Alberti sexa-

ginta solidos ejusdem monetae annuatim solvere tenebuntur. Ut igitur donatio ista et concessio perpetuo robore convalescat, præsentem chartam sigilli nostri fecimus impressione muniri. Actum anno Incarnati Verbi, mccciv pontificatus nostri anno vii

XV.

Donationes factæ Portui regis.

(Anno 1206.)

Odo Dei gratia Parisiensis episcopus, omnibus presentes litteras inspecturis, in Domino salutem.

Notum facimus quod cum dominus Matthæus de Malliaco olim esset Hierosolymam profecturus, ipse pro remedio animæ suæ, et animæ Mathildis uxoris suæ assignavit xv libras annui redditus apud Mellentum, et posuit eas in nostra et ejusdem Mathildis dispositione, ut eas assignaremus et conferremus prout videremus expedire. Consilio itaque bonorum virorum assignavimus eas et contulimus eas in perpetuum ecclesiæ de Porrois. Præterea cum dicta Mathildis acquisivisset quosdam redditus apud Galardum, scilicet tertiam partem in molendino Herchenout, et dimidiam partem in molendino Divitis burgi, et quartam partem in molendino de Freteval, concessit in perpetuam elemosynam eidem ecclesiæ decem modios bladi annui redditus in prædictis redditibus molendinorum jam dictorum, absque omni exactione et molendinorum reparatione, percipiendos ad mensuram de Galardon, bladi videlicet rationabilis, quale molendina lucrarentur. Ita quod si unum vel duo prædictorum molendinorum aliquo casu, quod avertat Deus, in ruinam redigantur, de redditu molendini superstitis, prout poterit sufficere, prædictæ ecclesiæ super decem modiis satisfiet. Hanc autem assignationem et donationem super dicta pecunia, et memorato blado præfate ecclesiæ factum laudaverunt, et fide interposita concesserunt Buchardus et Matthæus fratres, scilicet filii prænominatorum Matthæi et Mathildis. Matthæus etiam dominus Montismorenciaci, de cujus feodo movebant præfate quindecim libræ, eandem assignationem laudavit et concessit. In cujus rei testimonium de consensu ejusdem Mathildis et filiorum suorum, præsentem chartam sigilli nostri fecimus impressione muniri.

Actum anno Dom. mcccvi.

XVI.

Litteræ Odonis Parisiensis episcopi, pro institutione festi S. Bernardi in Ecclesia Parisiensi.

(Anno 1207.)

[Ex magno Pastoralis.]

Odo, Dei gratia Parisiensis episcopus, omnibus presentes litteras inspecturis, in Domino salutem.

Notum facimus quod cum decanus et capitulum Parisiense ad preces nostras nobis liberaliter concesserint et benigne, quod singulis annis in crastino S. Bartholomæi apostoli facient festum B. Bernardi, primi Clarævallensis abbatis, in Ecclesia Parisiensi ad dimidium duplum, assignavimus et contulimus eis in perpetuam elemosynam decimam illam, quam emi-

mus apud Buc, versus Castrum-forte, ita quod inde annis singulis in festo prædicto ad matutinas distribuentur singulis canonicis præsentibus, et quatuor matriculariis presbyteris, singulis videlicet sex denarii. Si quid vero residuum fuerit de pretio fructus decimæ supradictæ, distribuetur clericis chori Parisiensis, sicut extendi poterit ad singulos illorum, qui prædictis intererunt matutinis. In cuius rei perpetuam firmitatem præsentis chartæ sigillum nostrum fecimus apponi.

Actum ab Incarnatione Domini 1207, mense Augusto.

XVII.

Litteræ ejusdem Odonis qua donat novalia capitulo Parisiensi.

(Anno 1207.)

[Ex Magno Pastoralis.]

Odo, Dei gratia Parisiensis episcopus, dilectis in Christo filiis Hugoni decano, totique capitulo B. Mariæ Parisiensis, in perpetuum.

Et vestræ conversationis honestas, et ecclesiasticæ utilitatis nos inducit ut eo libentius vestris provideamus commodis, et quieti, qui vobis et Ecclesiæ vestræ sumus specialius obligati. Ea propter, dilecti in Domino filii, vestræ devotionis attendentes affectum, in omnibus locis nostræ diocesis, in quibus decimationem habetis vel habituri estis, decimas omnium novalium faciendorum, seu jam factorum, quæ non sunt aliis assignatæ, vobis, et Ecclesiæ vestræ in perpetuum quiete et libere possidendas concedimus, donamus, et præsentis scripti patrocinio confirmamus, salvo jure alterius Ecclesiæ, quæ in eodem territorio partem decimationis haberet.

Actum anno gratiæ 1207, mense Augusto.

XVIII.

Auctoramentum de venditione quorundam prædiorum a Guidone domino Caprosiæ facta.

(Anno 1207.)

Odo Dei gratia Parisiensis episcopus

Noverint universi quod Guido dominus Caprosiæ, recognovit in præsentia nostra se vendidisse pro octies viginti libris Parisiensibus novellæ domui de Porrois molendinum quod ipse habebat apud Germevillam, et terram, et pratum quod habebat juxta prædictum molendinum, et pratum quod Magna Roschia vocatur, quod habebat sub molendino, et boscum suum prope Porrois situm ex altera parte rivi, sicut signa et metæ determinant; et feodum suum concessit eidem domui acquirendum, sicut termini et metæ demonstrant, si poterit ab eis acquirere qui habent dominium. Concessit etiam animalibus prædictæ domus absque capris pascua in communibus nemoribus, nec pecora domus alia nemora Guidonis secta poterunt intrare infra quinquennium, nisi sicut communitas terræ intrabit, nisi specialiter hoc concesserit idem Guido, et si ipse vel hæres suus velit essartare nemora sua, prædicta domus non poterit reclamare. Hoc concessit et laudavit

A Avelina uxor ejusdem Guidonis, et tam ipse quam ipsa fidem dedit de ferenda garantia. In cuius rei testimonium de voluntate dicti Guidonis, præsentem chartam fieri fecimus, et sigillo nostro muniri. Actum anno Domini mcccvii mense Augusto.

XIX.

Fundatio ecclesiæ sancti Symphoriani.

(Anno 1207.)

Odo Dei miseratione Parisiensis episcopus, omnibus ad quos litteræ præsentis pervenerint, in Domino salutem.

Quod pro divini cultus augmento statuitur, litterarum convenit testimonio commendari, ne processu temporis valeat in oblivionem adduci: ad universorum itaque notitiam volumus pervenire, quod cum esset in civitate Parisiensi locus quidam, reverentiæ, et religionis antiquæ, in quo gloriosus martyr Dionysius in carcere traditur fuisse detentus, quem etiam Dominus Jesus Christus sua perhibetur præsentia honorasse: cum eidem martyri corporis sui sacramentum propinavit ibidem, ubi etiam devotio fidelium capellam erexerat, quæ postmodum per incuriam ad solitudinem redacta fuerat et neglecta. Tandem inspirante gratia Spiritus sancti, nobilis vir Matthæus comes Bellimontis, qui tam in capella quam domuncula adjacente jus patronatus et proprietatis habebat, quidquid juris habebat ibidem in nos ac successores nostros pia liberalitate transfudit. Nos itaque locum ipsum ad honestiorem statum reducere cupientes, ibi in memoriam et venerationem B. Dionysii capellam sollemniorem ereximus, et capellanos instituimus in eadem ecclesia servituros et residentiam in personis propriis bona fide facturos. Ad eorum igitur sustentationem Elienor illustris comitissa Viromandiæ, pro salute dominæ A. serenissimæ quondam Franciæ reginæ, pietatis intuitu contulit centum marchas argenti, de quibus comparavimus ab abbate et conventu Montisestivi furnum quem habebant Parisius, qui dicitur furnus inferni, cum omnibus ad eum pertinentibus, pro centum et triginta libris Parisiensibus. De residuo vero videlicet sexaginta et decem libris Parisiensibus, ementur redditus ad opus capellanorum quos prædiximus, cum decima Willelmi Buignelli militis redempta fuerit, quæ pro illis sexaginta et decem libris modo tenetur pignori obligata. Ad opus ejusdem capellæ Garnerus etiam de S. Lazaro civis Parisiensis, et Agnes ejus uxor domum suam sitam ante portam S. Juliani Pauperis totam sicut comportat se usque in magnum vicum, liberam ab uno denario censuali, et omni consuetudine et jure, quod Simon de Pissiaco miles in eadem domo habebat, et in manu nostra quitavit, et tres arpenos vinearum in valle S. Martini, et unum arpenum et dimidium apud Lervel eidem loco misericorditer contulerunt; et sciendum est, quod omnes proventus et redditus supradicti, quatuor, ut dictum est, in eadem capella servituris, proportionem

distribuentur æquali, quorum unus pro anima memoratæ reginæ, tres vero pro Garnero et Agnete perpetuo celebrabunt, quorum institutio ad solum Parisiensem episcopum pertinebit. Cuicumque autem earundem capelliarum, vel aliarum in eadem ecclesia futurarum aliqua conferetur, ipse tempore institutionis suæ jurare tenebitur se facturum in capella residentiam in persona propria bona fide, et quod ordinem sacerdotis, si sacerdos non fuerit, suscipiet infra annum, ita quod nihil percipere poterit de fructibus ecclesiæ, donec promotus fuerit ad ordinem sacerdotis; sed interim cedent fructus in necessitates ecclesiæ. Sciendum etiam quod divina officia sollemniter celebrabuntur in prædicta capella, in matutinis, missa et vesperis, et aliis horis canonicis, et pulsabuntur Campanæ, sicut solet fieri in ecclesia præbendali, ita quod omnes missæ præter conventualem sine nota et pulsatione campanæ celebrabuntur. Concessimus præterea, ut dictus comes Bellimontis in eadem capella capellaniam unam constituere possit, et liceat ipsi et successoribus suis comitibus Bellimontis eam conferre personæ idoneæ nobis et nostris successoribus præsentandæ, quæ nobis subjecta erit in omnibus. Quotiens vero dictarum capelliarum aliqua per mortem capellani vacaverit, in quibus nullo alio vacationis modo fieri volumus annuale medietatem annualis fabricæ et aliis necessitatibus capelle statuimus deputari, et alteram medietatem percipiet institutus juxta formam prædictam. Quod ut ratum permaneat, præsentem chartam sigilli nostri fecimus impressione muniri. Actum Parisius, anno Incarnati Verbi mccvii, pontificatus nostri anno decimo mense Augusto.

XX.

Institutio duorum sacerdotum facta ab eodem Odone in ecclesia Sancti Symphoriani Parisiensis.

(Anno 1207.)

[Ex chartophylacio regio asservato in Sancta Capella Parisiensi.]

Odo, Dei gratia Parisiensis episcopus, omnibus præsentibus litteras inspecturis, in Domino salutem.

Notum facimus quod cum vir nobilis Matthæus comes Bellimontis pro salute animæ suæ, et antecessorum suorum, et pro recompensatione itineris Jerosolymitani, dedisset et in perpetuam elemosynam concessisset Deo et nobis in honore beati Dionysii locum illum, in quo incarceratus dicitur beatus Dionysius, qui dicitur Capella Sanctæ Catharinæ, et ædificium quod in eodem loco situm est, scilicet a pratello exteriori usque ad stratam anteriorem, quæ inter ipsum locum et ecclesiam Sancti Dionysii de Carcere ducit, ad ædificandam ecclesiam in qua sacerdotes Deo et beato Dionysio in perpetuum deservient; ita quod pratellum et totum residuum ædificiorum suorum ipsi comiti et hæredibus suis libere ex integro remanebunt; concessimus quod nos duos sacerdotes ibidem instituamus, et ipse comes intuitu salutis animæ suæ

A in eadem ecclesia, quæ ibidem a nobis constructur, unum sacerdotem de suo proprio constituet, cujus beneficium quotiescunque, vel quoquo modo vacare contigerit, idem comes et hæredes sui alteri personæ idoneæ libere conferre poterunt, quam tamen personam nobis episcopo Parisiensi, et successoribus nostris præsentare tenebuntur, quæ jurabit ipsi episcopo residentiam et servitium ipsius Ecclesiæ, et quod si non fuerit sacerdos, infra annum ordinem sacerdotis recipiet; duo etiam sacerdotes qui instituentur a nobis et successoribus nostris de servitio et residentia simile juramentum præstabunt. Quod ut ratum permaneat præsentem chartam sigilli nostri fecimus impressione muniri.

Datum anno Domini 1206, mense Decembri.

B

XXI.

Odo episcopus Parisiensis confirmat in vitam compositionem inter abbatem S. Dionysii et abbatissam de Footel.

(Anno 1207.)

Odo Dei gratia episcopus, Hugo decanus et capitulum Parisiense, omnibus præsentem chartam inspecturis, in Domino salutem.

Notum facimus quod cum inter venerabilem abbatem et conventum B. Dionysii ex una parte, et abbatissam et conventum de Footel ex altera, coram me episcopo, et me decano, et multis aliis de capitulo Parisiensi, et coram iudicibus a sede apostolica delegatis, scilicet Egidio priore sancti Victoris Paris. Simone succentore Silvanectensi, magistro Roberto de Corchon canonico Noviomensi, compositio facta sit super ecclesia prioratus B. Mariæ de Argentolio et ejus appendiciis, nos compositionem illam ratam et gratam habentes, eam confirmamus. Hujus compositionis forma talis est: scilicet quod abbatissa et moniales de Footel renuntiaverunt omni juri, si quod habebant in dicta ecclesia de Argentolio et ejus appendiciis secundum formam infra scriptam, videlicet juri, si quod habebant in villa de Argentolio et ejus appendiciis, et in Sartouvilla, Cavenolio, Trapis, Eranceri, Bardini, Ademvilla, Chrisi, Mellay, Santleonio, Mostrol, Momeliam et earundem villarum appendiciis, et uno molendino apud Miledunum, et ejus appendiciis, et in decima de Asneriis. Cesserunt etiam omne jus et omnem actionem, si quod vel quam habebant ad dictam ecclesiam B. Mariæ, et omnia supradicta petenda ecclesiæ B. Dionysii, ita tamen quod de consensu partium actum est specialiter et intellectum, quod in hac supradicta renuntiatione et cessione non intelligatur aliquod comprehensum, quod nos episcopus vel ecclesia Parisiensis, vel monasterium de Footel, vel aliquis extraneus qui causam haberet sive a nobis episcopo vel ecclesia Parisiensi, vel monasterio de Footel teneremus et possideremus eo tempore, quo hæc compositio facta est. Si qua enim non sunt expressa quæ ad dictam ecclesiam de Argentolio pertinuerant, jus retinetur salvum utrique parti quod habebat ante compositionem.

Instrumenta etiam ad hanc causam pertinentia A abbatissa et moniales de Footel tradiderunt præfatis iudicibus, de consensu ecclesiæ B. Dionysii, et renuntiaverunt quod nec eis instrumentis nec aliis contra B. Dionysium, vel alium qui habet causam ab eo, utentur de cætero pro iis causis, scilicet quantum ad has causas pro cancellatis habebuntur. Si qua enim instrumenta fuerunt, quæ pertinuerant ad supradictam causam, et alia quantum ad has causas pro cancellatis habebuntur, quantum ad alia in sua durabunt firmitate. Actum est etiam inter partes, quod nos episcopus et ecclesia Parisiensis habeamus et retineamus in dicta ecclesia de Argentolio et omnibus supradictis, tam expressis quam non expressis, omne jus quod habebamus ante compositionem istam, salva compositione quæ præsentibus iudicibus facta est inter me episcopum et ecclesiam B. Dionysii, super jure ecclesiæ prioratus B. Mariæ de Argentolio. Juraverunt etiam corporaliter prædictæ abbatissa et conventus de Footel quod dictam renuntiationem et cessionem, et alia quæ superius dicta sunt, bona fide servabunt nec contravenient; si autem contravenirent, et munitæ ab abbate et alio monacho B. Dionysii, qui primo loco post abbatem præsidet ordini, nollent post commonitionem infra triginta dies desistere, omne damnum quod ex hoc contingeret ecclesiæ B. Dionysii resarcirent, nihilominus compositione ista in sua firmitate durante: pro bono autem pacis abbas et conventus B. Dionysii quitaverunt dictis abbatissæ et monialibus omne jus si quod habebant in ecclesia Sancti Nicolai prope montem Melianum sita, cum domo et clausura, cum tribus sextariis frumenti, quos debet percipere dicta ecclesia Sancti Nicolai singulis annis in grangia de Monmeliant, et quatuor arpennis terræ quos eadem ecclesia sancti Nicolai tenet ibi ad campi partem. Cesserunt etiam eisdem abbatissæ et monialibus omne jus, omnem actionem, si quod vel si quam habebant ad supradicta petenda, salva tamen campi parte et jure campi partis, excepto quod vendere non compellentur ab ecclesia B. Dionysii moniales. Dederunt etiam monasterio de Footel quatuor arpennos terræ circa dictam ecclesiam S. Nicolai. Non cogent etiam moniales vendere domos vel vineas, vel alia si quæ habent sub ecclesia B. Dionysii vel ejus membris, scilicet permittent in pace possidere ubicunque teneant, sicut modo tenent vel possident, nec super eis aliquam de cætero facient controversiam. Assignaverunt etiam eisdem abbatissæ et monialibus in terris certis in territorio de Trembleyo decimam quæ singulis annis valet decem libras Parisienses, et facient dictas moniales dictam decimam perpetuo in pace tenere. Præterea dicti abbas et conventus B. Dionysii promiserunt se soluturos quadringentas libras Parisienses in festo sancti Andreae proxime venturo, et alias quadrin-

(49) Præter illa.

gentas libras Parisienses in eodem festo revoluto anno præfatis abbatissæ et monialibus. Juraverunt etiam corporaliter præfati abbas et conventus B. Dionysii, quod omnia supradicta bona fide implebunt, nec contravenient; si autem contravenirent, omne damnum quod ex hoc contingeret, monasterio de Footel resarcirent, nihilominus compositione ista in sua firmitate durante. In cujus rei perpetuam firmitatem, præsentem chartam sigillorum nostrorum fecimus impressione muniri.

Actum Parisiis anno Domini mcccvii, mense Aug. vii Kalend. Septembris.

XXII.

Odo Parisiensis episcopus et Henricus abbas sancti Dionysii de ecclesia de Argentolio disceptantes conciliantur.

(Anno 1207.)

Ego HENRICUS B. Dionysii abbas totusque ejusdem loci conventus.

Notum facimus, tam præsentibus quam futuris, quod cum esset contentio inter nos ex una parte, et Odonem Parisiensem episcopum ex altera, super jure ecclesiæ prioratus beatæ Mariæ de Argentolio, nos amicabiliter mediantibus nobis viris in hunc modum composuimus: Scilicet quod idem episcopus et successores ejus et capitulum Parisiense de cætero non facient neque facere poterunt, quod sit abbas vel abbatissa in prædicta ecclesia Beatæ Mariæ de Argentolio, imo remanebit ibi prioratus beati Dionysii, nec poterunt facere quod monachi beati Dionysii possint amoveri ab eadem ecclesia. In eadem autem ecclesia Beatæ Mariæ de Argentolio episcopus prædictus et successores sui habebunt in perpetuum duas procuraciones singulis annis, unam scilicet sine taxatione, sicut solet haberi, et aliam quæ non poterit excedere summam sexaginta solidorum. Archidiaconus etiam Parisiensis et successores sui habebunt ibidem in perpetuum duas procuraciones singulis annis, unam scilicet sine taxatione, sicut solet haberi, et aliam quæ non poterit excedere summam viginti solidorum, nec plures quam duas procuraciones poterit ibidem habere episcopus per annum, nec archidiaconus similiter plures quam duas. Omnia vero alia episcopalia jura remanent episcopo Parisiensi et successoribus suis in perpetuum in præfata ecclesia beatæ Mariæ de Argentolio propter (49) alia videlicet jura quæ privilegia beati Dionysii modo exstantia auferunt (50) eidem episcopo, nec alia privilegia poterimus impetrare de cætero contra episcopum vel capitulum Parisiensem quantum pertinet ad dictam ecclesiam Beatæ Mariæ de Argentolio. Verumtamen si aliquand contigerit quod episcopus Parisiensis vel successores sui interdicannt Argentolium, quod episcopo Parisiensi licet nonobstante aliquo privilegio, poterunt pariter interdicare dictam ecclesiam Beatæ

(50) Offerunt.

Mariæ de Argentolio, tali modo quod monachi A
eiusdem ecclesiæ non poterunt recipere interdic-
tos nec excommunicatos, nec pulsare campa-
nas, sed facient divinum servitium summissa
voce et januis clausis, et contra hoc non pote-
rimus uti aliquo privilegio habito vel habendo.
Assignavimus etiam eidem episcopo, et successori-
bus suis sex modios bladi, scilicet medietatem hi-
bernagii, et aliam medietatem marceschiæ ad men-
suram Parisiensem percipiendos annis singulis infra
festum B. Remigii in decimis nostris apud Her-
bleium, et apud Montiniacum, scilicet tres modios
in una granchia, et tres modios in altera; ita quod
si minus fuerit in una, de altera suppleatur, et si
ambæ non sufficerent, de alia decima suppleatur
in episcopatu, videlicet ad Petram latam. Hanc au-
tem assignationem jamdiu (5) volumus manere do-
nec acquisierimus sex modios bladi, scilicet me-
dietatem hibernagii, et aliam medietatem marce-
schæ ad mensuram Parisiensem in decimis in epi-
scopatu Parisiensi constitutis in tribus locis com-
petentibus ad plus, vel in duobus locis competentibus,
vel in loco competenti si voluerimus, et eosdem
sex modios acquisitos assignaverimus in
perpetuum episcopo Parisiensi et successoribus
suis, et tunc alia assignatio cessabit. In hujus rei
perpetuam firmitatem præsentis chartæ sigilla nostra
fecimus adhiberi. Actum anno gratiæ millesimo du-
centesimo septimo, septimo kal. Septembris.

XXIII.

Odonis episcopi, Hugonis decani, et universi capituli
Parisiensis, quibus significant Præpositivum can-
cellarium juravisse se statutum quod episcopus Pa-
risiensis de residentia cancellarii fecerat, observa-
turum.

Anno 1207.)

[DUBOULAY, *Hist. Univ. Paris.* III, 36.]

Odo, Dei gratia Parisiensis episcopus, Hugo de-
canus, et universum capitulum Parisiense, omnibus
præsentibus litteras inspecturis, salutem in Domino.

Notum facimus universis quod nos residentiam
cancellarii Parisiensis attendentes necessariam esse
nostræ Parisiensi Ecclesiæ et communitati schola-
rium, de honorum virorum consilio et communi
assensu statuimus in capitulo Parisiensi, ut quicun-
que de cætero cancellarius Parisiensis fuerit, te-
neatur in propria persona bona fide in Ecclesia Pa-
risiensi residere, quandiu cancellariam tenuerit :
et quod per se vel per alium nullatenus procurabit,
quod relaxetur a juramento prædicto. Statuimus
etiam quod nihil de fructibus cancellariæ percipere
possit, donec prætaxatum exhibuerit in Parisiensi
capitulo juramentum. Postquam autem magister
præpositivus factus est cancellarius, rogavimus eum
ut dictum faceret capitulo juramentum, et ad ne-
cessitatem residentiam faciendam se astringeret, qui
libenter et benigne suum ad hoc inclinavit assen-
sum. Et primus juravit iu forma prædicta, in qua

(5) Tandiu.

successores sui cancellarii de cætero jurare simili-
ter tenebuntur. Quod ut ratum et firmum permane-
ret, præsentem chartam sigillorum nostrorum feci-
mus impressione muniri.

Actum anno 1207.

XXIV.

Fundatio ejusdem episcopi pro mandato faciendum
in Cœna Domini.

(Anno 1208.)

[Ex parvo Pastoralis.]

Hugo decanus, totumque capitulum Beatæ Mariæ
Parisiensis, universis Christi fidelibus præsentem
paginam inspecturis, in Domino salutem.

Ad universorum volumus notitiam pervenire quod
cum piæ memoriæ dominus Odo, quondam Pari-
siensis episcopus, ad faciendum *Mandatum* quin-
quaginta pauperum in Cœna Domini, unum mo-
dium bladi misericorditer assignasset in conquestu
suo, quod monachi Beati Dionysii assignaverant ei
apud Herblayum. Nos, attendentes quod in aliis
diebus Quadragesimæ *Mandatum* pauperum, cum
non essent tantummodo nisi duo pauperes, minus
solemniter id agebatur: de communi consensu or-
dinare curavimus, quod a secunda feria post Do-
minicam qua cantatur, *Invocavit me*, usque ad fe-
riam quintam in Cœna Domini, singulis diebus
Quadragesimæ (solis Dominicis diebus exceptis)
recipientur per manum hebdomadarii sacerdotis,
vel per manum succentoris, quoties monachus vel
regularis hebdomadarius abfuerit, tredecim paupe-
res: quorum pedes in refectorio abluentur a mini-
stris majoris altaris, sacerdote videlicet, diacono
et subdiacono, quibus tres pueri ministrabunt.
Ablutioni autem et *Mandato* interesse tenebitur
succentor Ecclesiæ nostræ, qui pro tempore fuerit,
vel si forsitan succentor interesse, et huic officio
vacare ex evidenti necessitate non potuerit, magi-
ster puerorum chori vice ipsius huic officio inter-
esse debet, provisurus ut idem officium devote,
ordinate, et eo modo quo statutum est, peragatur.
Utroque autem istorum ex justa et necessaria causa
absente, per unum de ministris majoris altaris
succentor hoc implere tenebitur. Succentor autem,
vel is qui vices ejus (sicut supra diximus) exe-
quetur, facta pedum ablutione, sacerdote, diacono
et subdiacono denarios ministrabit: de quibus sin-
gulis pauperibus cum manuum osculo quatuor de-
narios offeret ad refectionem eorum. Dabit insu-
per sacerdoti quatuor denarios, diacono quatuor
denarios, subdiacono quatuor denarios, et unicui-
que puerorum unum denarium. Finito autem *Man-
dato* antequam pauperes, vel ipsi, refectorium
exeant, pro animabus prædictorum Odonis episcopi,
Hugonis decani, Petri succentoris sacerdotum, et
pro animabus illorum, qui beneficium illud aug-
mentaverint, dicentur, *De profundis*, cum Oratione
Dominica, et precibus quæ sequuntur, et Collecta

in hunc modum : *Absolve, quæsumus, Domine, animam famuli tui pontificis, et animas famulorum tuorum sacerdotum, et animas omnium nostræ congregationis fratrum, et omnium fidelium defunctorum,* etc. His autem peractis, sicut mos est, ad ecclesiam revertentur. Antiquam autem consuetudinem de duobus pauperibus clericis, quibus pedes abluere solebant, in nullo mutamus: imo cum tredecim pauperibus in rectorium venient, quod consueverunt facturi, et antiquum hospitalis Beatae Mariæ beneficium recepturi. Quinta vero feria in Cæna Domini recipientur a succentore quinquaginta pauperes, quorum pedes abluentur ab universis presbyteris, et diaconis, canonicis, et aliis presbyteris et diaconis majori altari servientibus, quibus subdiaconi canonici ministrabunt. Et unicuique prædictorum pauperum succentor quatuor denarios (ut supra diximus) distribuet. Ad prædictam siquidem solutionem, et distributionem beneficii faciendam deputavimus modium bladi a præfato Odone episcopo (ut supra diximus) assignatum, et viginti solidos Parisienses a Petro succentore pia liberalitate collatos

XXV.

Litteræ Odonis ad Innocentium III papam. — Significat quid in materia divortii intra regem et reginam actum sit.

(Vide inter Innocentii III *Regesta*, Patrologiæ tom. CCXIV, col. 884.)

XXVI.

Petrus de Nemore, Parisiensis episcopus, Odonis donationes confirmat.

(Anno 1208.)

[Ex Magno Pastoralis Parisiensis.]

PETRUS, Dei gratia Parisiensis episcopus, dilectis filiis HUGONI decano et capitulo Parisiensi in perpetuum.

Quod pro utilitatis ecclesiasticæ et divini cultus statuatur incremento, perpetuo dignum est robore communi, ne processu temporis malitia cujuslibet valeat enervari. Ad universorum itaque notitiam volumus pervenire, quod felicitis memoriæ dominus Odo, quondam Parisiensis episcopus prædecessor noster, enormitates quasdam eliminare desiderans, quæ sub prætextu pravæ consuetudinis in Parisiensi Ecclesia pullularant festum Dominicæ Circumcisionis, et Natale S. Stephani protomartyris ad statum decrevit reducere regularem, et solemniter instituit celebrari; singulis autem canonicis et clericis majori altari servientibus, qui in Natali B. Stephani Matutinis intererunt, sex denarios Paris. singulis vero clericis chori non canonicis quatuor denarios, singulis etiam pueris chori duos denarios, et singulis clericis, qui in missa responsorium vel *Alleluia*, in organo triplo, seu quadruplo decantabunt, sex denarios benigne contulit et concessit, in præpositura

A nostra Parisiensi annuatim quiete et libere percipiendos. In festivitate autem Circumcisionis singulis clericis chori non canonicis tres denarios Parisienses, et singulis pueris duos denarios in redditibus capituli perpetuo percipiendos liberaliter assignavit. Dedit etiam in perpetuam eleemosynam capitulo Parisiensis Ecclesiæ stationem de pane et vino et carnibus porcinis annuatim in festo Pentecostes a Parisiensi episcopo, qui pro tempore fuerit, persolvendam; et statuit ut quilibet canonicorum S. Dionysii de passu eadem die dimidiam percipiat stationem. Concedit insuper et concessit capitulo Paris. sexaginta solidos Paris. in censu de Brunello singulis annis percipiendos in die anniversarii sui, prout ordinavit, distribuendos. Ad hæc præbendam et vicariam quam ecclesia Sanctæ Genovefæ, in ecclesia Parisiensi habere solebat, quam idem episcopus acquisivit capitulo Parisiensi; concessit pariter et quittavit, ut tam de præbenda quam de vicaria pro sua disponderent voluntate. Præterea octo matricularios de assensus voluntate capituli in Ecclesia Parisiensi instituit, et ad eorum sustentationem tam ipse quam capitulum certa et perpetua deputavit. Decimas etiam omnium novalium faciendorum, seu jam factorum quæ nondum aliis erant assignatæ, in omnibus locis Parisiensis diocesis, in quibus Ecclesia Parisiensis decimationem habebat, vel habitura erat, capitulo et Ecclesiæ in perpetuum quiete et libere possidendas concessit, et liberaliter erogavit, salvo jure alterius Ecclesiæ, quæ in eodem territorio partem decimationis haberet. Præterea quam emerat apud Buc in jus et proprietatem capituli pia donatione transfudit ad denarios matutinales in festo B. Bernardi distribuendos. Cæterum assignavit Ecclesiæ et succentori Parisiensi, et contulit ad *Mandatum* faciendum in Cæna Domini unum modium bladi ad mensuram Paris. medietatem hibernagii et medietatem mareschiæ, apud Herebleium in blado quod acquisierat et habuerat a monachis B. Dionysii; ita quod si abbas et monachi B. Dionysii bladum illud episcopo Parisiensi alibi assignarent, succentor prædictum modium bladi ibi perciperet, ubi bladus episcopi assignatur. Donavit insuper clericis matutinalibus partem illam, quam percipiebat in oblationibus crucis quæ proveniunt in sexta feria, in Passione Domini, videlicet medietatem omnium oblationum. Nos itaque præscriptas donationes, et concessionem, et institutiones approbantes et ratas habentes, ipsas per præsentis scripti paginam confirmamus, et sigilli nostri munimine roboramus, easque perpetuo manere decernimus et præcipimus inconcussas.

Datum Parisiis, anno Incarnationis Dominicæ 1208, pontificatus nostri ann. 1.